

Kapitola 1

Politický kontext a tvorba české zahraniční politiky v roce 2013

Michal Kořan

V souladu s inovovaným konceptuálním zázemím této publikace bude uvedena kapitola věnovaná politickému kontextu tvorby české zahraniční politiky poněkud netradičně, a sice velmi zjednodušeným a stručným shrnutím hlavních trendů ve světové politice, které považujeme za nejzávažnější výzvy pro českou zahraniční politiku. Důvodem této změny je, abychom českou zahraničněpolitickou realitu více uvedli do kontextu mezinárodní politiky a následně byli schopni lépe odpovědět na otázku jak, proč či zda vůbec politické zázemí české zahraniční politiky reaguje či přispívá k řešení těchto výzev.

Na globální úrovni v roce 2013 pokračoval trend „odzápádnění“ globálního vládnutí a přesouvání mezinárodněpolitických rozhodovacích procesů mimo tradiční multilaterální struktury, jak jsme je v různých inkarnacích znali od poloviny 20. století. Jinými slovy, stále více mezinárodněpolitického rozhodování se děje mimo rámec a dosah těch multilaterálních struktur, jež si západní svět vybudoval v době své relativní dominance po druhé světové válce. Tento proces se dotýká jak politické, tak hlavně i ekonomické dimenze světového řádu a jeho zvládnutí si vyžádá mnoho kreativity, odvahy a intelektuálního i politického nasazení. Neméně nasazení a kreativity si vyžádají globální výzvy environmentálního, sociálního a hospodářského charakteru. Z hlediska globální bezpečnosti jsme v přímém přenosu svědky hrozící proliferace zbraní hromadného ničení, navzdory obrovskému politickému kapitálu, jež americká administrativa i světové společenství v posledních více než čtyřech letech investovala do úsilí o opak. V bezpečnosti evropské jsme se v roce 2013 dále vyrovnávali se strategickým posunem americké pozornosti (a prostředků) mimo evropský kontinent. Jediná cesta, jak se s tím „popasovat“, spočívala v ochetě evropských zemí začít se více (i finančně a materiálně) soustředit na bezpečnost a obranu, hledat cesty, jak učinit Unii akceschopnější v zahraniční i bezpečnostní politice. Zároveň bylo americké strategické „převažování“ nově doprovázeno grandiózními myšlenkami na redefinování (čti: posílení) globální role atlantického prostoru; kořeny tohoto posílení

by mohly být zapuštěny již v rodící se dohodě o Transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP) mezi USA a EU. Evropa v roce 2013 hledala rozumnou cestu k evropské hospodářské obnově a stabilizaci a jak na této cestě bezbolestně strávit realitu vícerychlostní integrace. Pokud se to nepodaří, Evropa budoucnosti bude Evropou severozápadního centra a jihovýchodní periferie, se všemi politickými, hospodářskými a sociálními riziky, jež s sebou takové rozdělení nese. Zároveň EU obtížně hledala dostatek sebevědomí začít vyzářovat dostatek přitažlivosti a autority pro okolní prostředí. Obojí jsou nezbytné – byť nikoli dostatečné – podmínky k tomu, aby mohla EU nabídnout smysluplnou vizi zemím na východ a jihovýchod od své stávající hranice. Pokud takovou vizi nenabídne, hrozí možnost ještě jednoho rozdělení evropského kontinentu. Rozdělení geopolitického, mezi východem a západem, přičemž důsledky takového rozdělení by zahrnovaly zostření situace bezpečnostní.

V jaké formě do tohoto mezinárodního prostředí vstupovala česká politika? Vláda Petra Nečase vkročila do roku 2013 ve stavu již latentní koaliční krize. V tomto případě se politická krize bezprostředně dotýkala zahraniční politiky, neboť jedním z jejích projevů byla personální blamáž na rezortu obrany. Předseda vlády P. Nečas odvolal na konci prosince po osmi dnech z čela ministerstva předsedkyni koaliční strany LIDEM Kateřinu Peake, což s novou razancí obnovilo diskuse o konci koalice. Kromě koaliční krize zároveň došlo k dosud nepoznané situaci, kdy premiér nebyl plného čtvrt roku schopen obsadit post ministra obrany, tudíž tuto pozici až do 19. března vykonával sám. K turbulentnímu politickému prostředí notně přispěla i rozsáhlá a kontroverzní amnestie prezidenta Václava Klause a vrcholící kampaň před prezidentskými volbami, v nichž kandidoval i jeden ze členů vlády, Karel Schwarzenberg. Je případné, že v tomto prostředí z počátku roku zcela zapadlo zahraničněpoliticky vcelku významné rozhodnutí o nasazení příslušníků spojovacího modulu do operace NATO v Turecku v souvislosti se syrskou krizí, kdy česká vláda obratem zareagovala na urgentní požadavek ze strany Aliance. Zajímavou ilustrací zájmu o zahraniční politiku jsou ostatně tiskové konference po jednáních vlády, kdy zahraniční politika hraje většinou mizivou roli.

Problémy pronásledovaná vláda P. Nečase nakonec po bizarních událostech z června 2013 podala demisi a nastalo období jedné z nejtěžších krizí parlamentarismu v české novodobé historii. Šlo o krizi, kdy více než půl roku vládla vláda, která nezískala důvěru poslanecké sněmovny. Sněmovna krizi vyřešila tím, že se sama rozpustila a donutila prezidenta Zemana, jenž ke krizi parlamentarismu svým jednáním přispěl, aby vypsal nové volby a otevřel tak cestu k politické vládě, opřené o vůli sněmovny. Jak uvidíme níže, tento stav dále prohloubil negativní trendy v politickém zájmu i tvorbě české zahraniční politiky.

Česká politika tak ještě prohloubila svou sebezahleděnost, která ji v rostoucí míře definuje po několik posledních let. Na politické rovině nebyla vedena naprosto žádná reálná meritorní zahraničněpolitická diskuse a pokud ano, byla to diskuse s populistickým nádechem (otázka sudetských Němců a dekretů prezidenta Beneše před druhým kolem prezidentských voleb), jež se ani vzdáleně nedotýkala skutečných výzev, jímž Česká republika a Evropa čelí. Ticho stran zahraniční politiky se ještě prohlou-

bilo i ve srovnání s rokem 2012, který již byl v tomto ohledu ve srovnání s předchozími lety unikátní.

V následující části následuje analýza působení jednotlivých aktérů – vláda, parlament, prezident – na českou zahraniční politiku.

VLÁDA ČR

Vláda vstupuje do procesu tvorby české zahraniční politiky na třech úrovních:

1. *vláda jako tvůrce a garant procedurálního a konceptuálního nastavení tvorby zahraniční politiky;*
2. *vláda jako koordinátor a vykonavatel české zahraniční politiky;*
3. *pomocí diplomacie předsedy a členů vlády.*

Vláda jako tvůrce a garant procedurálního nastavení tvorby zahraniční politiky

Možnost měnit „pravidla hry“, čili pravidla tvorby zahraniční politiky (strukturu), patří bezesporu k nejdůležitějším pravomocem vlády, byť struktura tvorby zahraniční politiky je ponejvíce určována legislativními akty (tj. legislativní složkou moci). Nejčastěji vláda proměňuje strukturu tvorby české zahraniční politiky (ČZP) pomocí změn jednacího řádu. K poslední výraznější změně jednacího řádu došlo v roce 2011, kdy byla zavedena funkce státního tajemníka pro evropské záležitosti na Úřadu vlády ČR. Toto rozhodnutí vyvolalo velký spor mezi tehdejšími premiérem P. Nečasem a ministrem zahraničních věcí K. Schwarzenbergem. V průběhu následujících let se nicméně tento systém již usadil a v roce 2013 jej lze označit za stabilizovaný, byť na pracovní úrovni jistá vzájemná obezřetnost mezi oběma institucemi přetrvávala. V roce 2013 nedošlo k žádné změně struktury tvorby zahraniční politiky, vláda nicméně přijala několik legislativních a koncepčních aktů, které se struktury tvorby ČZP týkají.

Patrně nejdůležitějším procesem, ovlivňujícím strukturu tvorby ČZP, tak byla v roce 2013 pokračující snaha vlády zefektivnit členství České republiky v mezinárodních organizacích. Od roku 2011 se vláda pravidelně zabývá materiálem mapujícím členství ČR v mezinárodních organizacích. Je tomu tak poprvé v historii, kdy vláda usiluje o to mít přehled a určitou kontrolu nad celkovými závazky – a příležitostmi –, které z členství České republiky v multilaterálních fórech vyplývají. Toto úsilí částečně proměňuje proces tvorby ČZP, neboť na jeho základě došlo ke změnám v zodpovědnosti za některé mezinárodní organizace a hlavně vláda a MZV posílily svůj vliv na koordinaci celého českého členství v mezinárodních organizacích.

V květnu vláda po mnoha měsíčních průtahcích schválila vládní *Strategii působení ČR v EU* (více viz kapitola *Evropský rozměr české zahraniční politiky*). Závažné procedurální rozhodnutí bylo rozhodnutím o tom, zda tzv. irské záruky (*Protokol o obavách irského lidu týkajících se Lisabonské smlouvy*) mají být v českém parlamentu schvalovány prostou či ústavní většinou. Šlo o téma, které rozdělilo vládní koalici a odpovídalo polarizaci unijní problematiky provázející Nečasovu vládu po celé její funkční období. Vláda považovala přijetí tohoto rozhodnutí za precedentní krok, za-

kládající ústavní zvyklost,¹ což se také projevilo v konfliktnosti tématu – při prvním projednávání v březnu nebylo přijato žádné rozhodnutí, neboť vláda byla rozdělena. Rozhodnutí tedy bylo přijato až na pozdějších jednáních vlády.

Jedním z procedurálních kroků bylo přijetí *Koncepce mobilizace ozbrojených sil ČR a Koncepce aktivních záloh ozbrojených sil ČR* na konci ledna 2013², jež spolu s navazující legislativou upravovaly mobilizační postupy. Pro tzv. aktivní zálohy počítaly s principem dobrovolnosti. Vláda Jiřího Rusnoka schválila v srpnu *Strategii vztahu státu a obranného a bezpečnostního průmyslu ČR*, což je dokument, který navazuje na bezpečnostní strategii ČR a na obrannou strategii ČR a je poměrně významný, neboť nastavuje priority vlády v této citlivé a strategické oblasti. V říjnu vláda schválila změnu zákona o ozbrojených silách ČR, předložený ministrem obrany, a již v březnu jednomyslně přijala strategii ČR pro boj proti terorismu, kterou předkládal ministr vnitra.

Důležitým vstupem vlády do konceptuálního zázemí tvorby ČZP bylo přijetí *Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce*.³ O tomto dokumentu podrobně pojednává rozvojová kapitola v loňském vydání této publikace, zde pouze dodejme, že šlo o první dokument, který se explicitně zabývá multilaterálním rozsahem české rozvojové spolupráce. V květnu vláda rovněž jednomyslně schválila plán bilaterální rozvojové spolupráce a výhled jejího financování do roku 2016.

Vláda J. Rusnoka vstoupila do procesu tvorby ČZP významněji jen jednou, když v červenci ministři zahraničních věcí a průmyslu a obchodu podepsali spolupráci v oblasti ekonomické diplomacie (více viz kapitola *Hospodářský rozměr české zahraniční politiky*).

Vláda jako vykonavatel české zahraniční politiky

Většinu první poloviny roku, kdy vládl kabinet P. Nečase, se vláda při výkonu zahraniční politiky nezabývala zásadními a přelomovými tématy. Jednomyslně probíhalo odsouhlasení řady standardních mezinárodních smluv, zahraničních cest prezidenta, předsedy vlády a ministra zahraničních věcí, probíraly se aktuální informace z EU (včetně plnění legislativních závazků a – problematického – čerpání finančních prostředků z EU).

Do výkonu zahraniční politiky se nicméně negativně promítla hluboká politická a koaliční krize, stejně jako nekonsenzuální jednání mezi nově zvoleným prezidentem a vládou. V prvním případě nebyl předseda vlády po tři měsíce schopen obsadit post ministra obrany a tuto pozici zastával sám. V případě druhém prezident Zeman extenzivním výkladem ústavy po tři měsíce blokoval výměny velvyslanců, aby nakonec jeho záměry vykonala Rusnokova vláda (více viz níže).

Za standardních podmínek je jednou z nejvýznamnějších exekutivních složek vlády a jejího předsedy zastupování ČR na jednání Evropské rady a schvalování mandátů na tuto radu. V roce 2013 proběhla v únoru klíčová rada k unijnímu rozpočtu pro léta 2014–2020, P. Nečas hodnotil působení ČR na vyjednávání jako úspěšné.⁴ Pro květnovou radu bylo hlavním poselstvím vládního mandátu dobudování vnitřního trhu s energiemi.⁵ K nestandardní situaci došlo na konci června, kdy premiér v demisi Nečas nabídl již nově jmenovanému předsedovi vlády Rusnokovi účast na

Evropské radě na konci června, ten se ovšem omluvil s tím, že se bude věnovat sestavování nové vlády. Na červnové evropské radě pak P. Nečas zejména prosazoval regionálně sdílenou myšlenku, aby bylo možné použít evropské fondy pro odstraňování následků povodní z počátku června. Důležité rozhodnutí padlo na vládní úrovni v květnu, kdy vláda jednomyslně podpořila otevření pracovního trhu chorvatským pracovníkům po jejich vstupu do EU.

V obranné a bezpečnostní oblasti bylo významným počinem jednomyslné schválení účasti až padesáti osob na operaci EUTM v Malijské republice. Toto rozhodnutí bylo předjednáno s opoziční sociální demokracií a vzhledem ke svému významu vyvolalo i určitý zájem médií. Následně pak v poslanecké sněmovně proběhla vlastně jediná zahraničněpolitická debata za celý rok, která byla částečně polarizovaná, ale téma se rozhodně nestalo politizovaným a brzy zapadlo. Ve vyhrazeném modu se vláda na několika zasedáních věnovala otázce prodloužení pronájmu švédských stíhacích letounů Gripen. Vláda P. Nečase usilovala o co nejvstřícnější nabídku od švédské strany, došlo přitom k zajímavé situaci, kdy se premiér rozhodl převzít vyjednávací iniciativu od ministra obrany a začít vyjednávat přímo se švédským předsedou vlády. Jednání Nečasův kabinet nestihl dokončit, stihl však rozhodnout o vstupu strategického partnera do ČSA (Korejské aerolinie).

S výjimkou zmíněné „irské výhrady“ probíhalo hlasování o zahraničněpolitických otázkách dle dostupných dokumentů jednomyslně. V červnu zasáhla vládu jedna z nejbizarnějších krizí polistopadové historie, která vyústila v pád Nečasova kabinetu a v dlouhé období vlády bez důvěry poslanecké sněmovny. V roce 2013 tedy nebyla vládní zahraničněpolitická agenda politizována, s výjimkou sporu s prezidentem o velvyslance.

Klíčovým hybatelem událostí po pádu vlády se stal právě prezident Zeman, který jmenoval předsedou vlády J. Rusnoka. Ten následně poskládal novou vládu do velké míry z osobností názorově a politicky blízkých prezidentově Straně práv občanů – Zemanovci (s výjimkou např. ministrů obrany či zahraničních věcí). Rusnokova vláda schválila své programové prohlášení na počátku srpna.⁶ Prohlášení bylo obecně stručné, proto i v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky šlo o několik sporých deklarací. Vláda vycházela z konstatování, že „*je čas začít s nápravou naší reputace*“ v EU a NATO, přihlásila se k aktivní úloze při zabezpečování bezpečnosti a prosperity ČR a jejím ukotvení v euroatlantickém prostoru, přičemž hodlala „*podniknout kroky k hlubší integraci a posílení politické a ekonomické váhy*“ EU. V unijní oblasti se vláda chtěla zaměřit na ekonomické aspekty a zmiňuje adresně i visegrádskou spolupráci jako nástroj pro prosazování společných zájmů v EU. Dále se vláda zavázala k aktivnímu pojetí členství v OSN. Zajímavým momentem prohlášení je závazek, že vláda v zahraniční a evropské politice povede vnitropolitický dialog jak s oběma komorami Parlamentu ČR, tak i s prezidentem republiky. Relativně velká část je zasvěcena ekonomické diplomacii, jež se stala rozhodně jedním z pilířů zahraniční politiky přechodné vlády. Konkrétně vláda zmínila zájem otevírat nové trhy „*především v Číně, Rusku, Brazílii, Indii*“ a dalších zemích s růstovým potenciálem. Z pohledu mediální i politické kultury je výmluvné, že téměř všechny dotazy při tiskové konferenci, která následovala po přijetí vládního prohlášení, se týkaly personálních vý-

měn na jednotlivých rezortech či institucích, žádný z dotazů nesměřoval k programu samotnému.⁷

Vláda se v prohlášení zavázala k dialogu o zahraniční politice, nicméně není pochyb o tom, že to byl právě personální, politický i zájmový soulad s prezidentem Zemanem, který byl hnací silou v některých sporných zahraničněpolitických otázkách. Vláda bez důvěry sněmovny se na prvních svých zasedáních v červenci a v srpnu bez váhání pustila do jmenování velvyslanců, o něž usiloval M. Zeman a o které se přel s vládou P. Nečase a zejména ministrem K. Schwarzenbergem. Na tiskové konferenci 9. srpna, tedy v den, kdy vláda nezískala ve sněmovně důvěru, se premiér Rusnok zavázal nečinit rozhodnutí o velvyslancích, pokud si to situace nevynutí,⁸ ovšem schválení kontroverzních velvyslanců (Livie Klausová na Slovensko a Vladimír Remek do Ruska) proběhlo v tajnosti již na konci července. Navíc přímo před tiskovou konferencí, v níž se premiér zavázal nečinit rozhodnutí stran velvyslanců, se vláda právě velvyslanci zabývala a těsně po přijetí tohoto bodu podala formálně demisi. Pochopitelně, že tato časová souslednost, značná dávka pokrytectví i rychlost, s jakou vláda ke jmenování velvyslanců dospěla, vzbudila oprávněné podráždění na všech stranách politického spektra a rozhodně nepřispěla ke kultuře tvorby zahraniční politiky v ČR.

Vláda J. Rusnoka se také podobně stavěla ke strategickému rozhodnutí ohledně pronájmu švédských stíhaček Gripen, aby nakonec přece jen toto rozhodnutí ponechala pro politickou vládu s důvěrou sněmovny.

Z povahy zahraniční politiky ve zbytku roku byl patrný příklon k převážně ekonomickému pojetí zahraniční politiky a vláda vykonávala své svěřené exekutivní povinnosti (schvalování smluv a další každodenní agenda) v pracovním a běžném modu. Výjimku tvořilo projednání plánů obrany ČR a souhlas s vysláním letounu CASA a 13 vojáků do pozorovatelské mise MFO na Sinajském poloostrově. Opět došlo k zajímavé situaci, neboť v říjnu byla rozpuštěna sněmovna a vyslání ozbrojených sil tak odsouhlasil pouze Senát. Také větší míra účasti na misích OSN zapadala do ideových priorit prezidenta Zemana, kdy se již v srpnu 2013 vyslovil za vyslání českých vojáků na syrskou hranici na Golanské výšiny.⁹ Na počátku prosince schválila zapojení ČR do výzkumného centra pro kybernetickou bezpečnost NATO v Tallinnu. Z hlediska unijní agendy bylo důležité schválení mandátu pro říjnovou Evropskou radu, která se mj. zabývala otázkou zátěžových testů pro evropské banky, tedy otázkou důležitou pro český bankovní sektor.

Diplomacie předsedy vlády a členů¹⁰

V letech 2010–2012 byla diplomacie premiéra Nečase hodnocena kladně, jako kontinuální a zároveň reflektující politické priority jeho vlády. Právě vyváženost mezi vlastními politickými prioritami, jež se vždy nezbytně promítají do premiéřské diplomacie, a kontinuitou a respektem k dlouhodobým prioritám (spolu s aktivním přístupem k diplomacii) jsou důležitým kritériem pro hodnocení diplomacie předsedy vlády. Pozitivní hodnocení plně platí i pro poslední půlrok P. Nečase v čele vlády ČR. Premiér plnil své závazky vůči multilaterálním fóřům (zastupování ČR na Evropské radě) a podporoval dlouhodobé geografické priority ČR – konkrétně na fóřech Visegrádské skupiny, na rozsáhlých mezivládních konzultacích s Polskem či při oficiální

návštěvě v Bavorsku, která měla velký symbolický význam. Mezi význačnější diplomatické aktivity patřila bezpochyby cesta do Ruské federace v květnu (premiér rovněž v Praze přijal předsedkyni horní komory ruského parlamentu) a bilaterální setkání s japonským premiérem na okraji setkání V4 plus Japonsko. Premiér svou diplomacií reagoval i na aktuální otázky, když na okraji dubnové Evropské rady jednal se švédským premiérem o pronájmu gripenů a s bulharským premiérem o investicích energetické společnosti ČEZ. Mezi důležité lze řadit setkání P. Nečase s předsedou Evropské komise José Manuelem Barrosem na počátku dubna, kdy premiér Nečas zdůrazňoval téma rozpočtové zodpovědnosti a růstu konkurenceschopnosti jako základu pro budoucí hospodářský růst.¹¹ V dubnu se premiér rovněž v Praze setkal s předsedou Evropské rady Hermanem Van Rompuyem a diskutoval zejména o ekonomických tématech, zdůraznil zájem ČR na řešení problémů eurozóny a zopakoval zájem ČR na tom, aby bylo na květnové radě věnováno dostatek prostoru energetice.¹² Z běžnější diplomacie lze zmínit přijetí tureckého premiéra při jeho návštěvě v Praze či cestu do Afghánistánu, kam cestoval v roli premiéra poťetí a s prezidentem Hamídem Karzáím probíral zejména ekonomická témata (možnosti české účasti na infrastrukturních projektech) a témata bezpečnosti.

Na diplomacii premiéra Rusnoka bylo hodně patrné, že jde o předsedu vlády v demisi bez důvěry poslanecké sněmovny či také skutečnost, že zahraniční politika nepatřila mezi jeho hlavní zájmy. Kromě závazků vůči multilaterálním platformám (Evropská rada, Valné shromáždění OSN, Visegrádská skupina, summit Východního partnerství) vykonal premiér od července do prosince 2013 jen několik málo zahraničních cest a přijal stejně nevelký počet zahraničních hostů. Diplomacii se v podstatě omezily na přijetí ukrajinského ministra zahraničních věcí, delegace makedonského parlamentu, jednání se saským premiérem a jednání s ministrem pro energetiku Spojených arabských emirátů. Stejně jako prezident Zeman a ministr zahraničních věcí Jan Kohout přijal premiér ruskou obhájkyni lidských práv Natalii Gorbanevskou. Tento výčet je téměř kompletní a rozhodně není dostatečný, neboť aktivní diplomacie předsedy vlády je základní složkou úspěšné zahraniční politiky. Politická situace v ČR se tak naplno negativně odrazila i v konkrétní diplomacii. Z této situace nelze vinit konkrétně či pouze předsedu vlády J. Rusnoka a také to neznámá, že by premiér Rusnok nevěnoval pozornost politicky motivovaným prioritám. Zahraničněpolitickou prioritou jeho vlády byla ekonomická diplomacie a konkrétně rozvoj vztahů s Čínou. Předseda vlády se tudíž na podzim setkal se generálním tajemníkem Sekretariátu pro spolupráci mezi Čínou a zeměmi střední a východní Evropy a vystoupil na Čínském investičním fóru či přijal čínského velvyslance. V rámci setkání Čína plus šestnáct zemí střední a východní Evropy v Bukurešti se setkal s předsedou čínské vlády, s nímž mj. jednal o obnovení obchodní komise a rovněž nabídl, aby se další summit této iniciativy uskutečnil v České republice.

Rok 2013 zajímavým způsobem ukázal, jak silně může osoba ministra zahraničních věcí významně měnit pojetí zahraniční politiky, vytvářené MZV. Ministr zahraničních věcí Nečasovy vlády K. Schwarzenberg svou diplomacií protežoval priority zaměřené na podporu integračních snah zemí východní a jihovýchodní Evropy i v kontextu podpory transformační politiky a lidských práv. V tomto ohledu bylo

hodně patrné zaměření na Gruzii (v roce 2013 přijal Schwarzenberg ministra zahraničních věcí této země a sám tam rovněž cestoval, v Praze přijal předsedu gruzínského parlamentu, také 1. náměstek ministra Jiří Schneider přijal státního tajemníka Gruzie), ale navštívil i Arménii a Moldavsko či přijal delegaci Krymských Tatarů a rumunského ministra zahraničních věcí. Diplomacie K. Schwarzenberga také odrážela regionální priority (účast na berlínském setkání Fondu budoucnosti) a setkávání Visegrádské skupiny, přijetí slovenského ministra zahraničních věcí (ze středoevropské diplomacie ministra poněkud nešťastně dlouhodobě vypadávalo Rakousko). Další prioritou byly vztahy s Izraelem, ministr Izrael navštívil a účastnil se jako hlavní řečník Globálního fóra amerického židovského výboru. Zároveň ale také podnikl cestu po arabských zemích (Egypt, Spojené arabské emiráty a Saúdská Arábie) či přijal palestinského ministra zahraničních věcí. V diplomatických aktivitách ministra Schwarzenberga měla pevné místo podpora disidentů, ministr přijal paní Aun Schan Su Ťij na její cestě do Prahy, setkal se s ázerbájdžánským právníkem a kritikem tamního režimu Intigamem Alijevem či s kubánskou disidentkou Yoani Sánchez.

Ministr zahraničních věcí Jan Kohout, který nastoupil do vedení rezortu v červenci, se osobně zasadil o malou revoluci, když provedl velmi proaktivní obrat k ekonomickému pojetí diplomacie. Důkazem budiž, že mezi jeho první aktivity patřilo jednání s prezidentem Svazu průmyslu a dopravy o ekonomické diplomacii, s prezidentem Asociace obranného průmyslu o podpoře exportu a podpis dohody o spolupráci ve prospěch české ekonomiky s ministrem obchodu a průmyslu. V srpnu pak ministr Kohout založil Radu ministra zahraničních věcí pro obchod a investice. Ekonomika a podpora hospodářských zájmů byla i hlavním tématem jednání při jeho cestě na Slovensko v srpnu, v prosinci představil dlouhodobé cíle pro ekonomickou diplomacii. Z hlediska dalších diplomatických aktivit je zajímavé, že J. Kohout kromě visegrádského rozměru nevěnoval příliš pozornosti sousedním zemím. Setkal se však s ministrem zahraničních věcí Ukrajiny, navštívil Srbsko, přijal státního tajemníka Černé Hory či místopředsedu vlády Thajska. Ministr Kohout ale především uskutečnil dvě větší zahraniční cesty – jednu do Afriky (jako první český ministr zahraničí navštívil Jižní Súdán a dále Rwandu, Ugandu a Ghanu) a jednu do Asie (zasedání ASEM, Bhútán, Dillí). Ani on ale nezapomněl na podporu bojovníků za svobodu. Na počátku října se setkal s Rosou Mariou Payá, dceru Oswalda Payá Sardiňase, jednoho z klíčových představitelů kubánského disentu, rovněž nabídl Aun Schan Su Ťij podporu pro její zemi a setkal se s Natálií Gorbaněvskou při její pražské návštěvě.

Je nutné zmínit, že mezi kabinetem P. Nečase a ekonomizujícími prioritami vlády J. Rusnoka existovala silná spojnice, jíž byly zahraniční aktivity ministra průmyslu a obchodu Nečasovy vlády (a místopředsedy ODS) Martina Kuby. Ministr Kuba se ukázal jako velice aktivní zejména při prosazování „východního“ vektoru české hospodářské diplomacie. V lednu vedl podnikatelskou misi po jihovýchodní Asii, v únoru se setkal se zástupci turecké vlády a podnikateli, dále jednal s velvyslancem Ruské federace, cestoval do Bangladéše, jednal se zástupci srilánské vlády, navštívil Kazachstán, na což navázalo česko-kazašské business fórum, uzavřel dohodu o hospodářské spolupráci s Egyptem, při premiéřské cestě do Ruska podporoval český byznys.

PARLAMENT ČR

Zapojení Parlamentu ČR do tvorby české zahraniční politiky je tak jako ve všech předchozích letech analyzováno na třech úrovních:

1. *role parlamentu v zahraniční politice vyplývající z postavení parlamentu, jeho komor a relevantních výborů v ústavním a politickém systému ČR;*
2. *parlament jako platforma pro diskusi a vyjednávání o zahraniční politice;*
3. *vliv parlamentu na úrovni výborů pro zahraniční politiku.*

Poslanecká sněmovna

V roce 2012 jsme konstatovali, že působení Poslanecké sněmovny PČR bylo dokladem velice slabého zájmu politické reprezentace o problematiku zahraniční politiky. V roce 2013 se sněmovna díky kombinaci politické a parlamentní krize, která vyústila v rozpuštění sněmovny na konci srpna, spolu s prohlubujícím se nezájmem většiny poslanců o zahraniční a unijní politiku, ještě dále vzdálila své roli proaktivního aktéra v zahraniční politice. V první polovině roku sněmovna automaticky, bez rozprav, schvalovala mezinárodní smlouvy, což je hlavní legislativní role parlamentu. Žádnou vlastní aktivitu v legislativní oblasti sněmovna nevyvinula (to ovšem činí jen velmi zřídka), ani se k usnesením k zahraniční politice nevyjadřovala (tak v minulosti několikrát učinila). Co se týká role sněmovny jako platformy pro politickou diskusi o zahraniční politice, selhávala ještě více než v minulých letech.

Jediná z větších diskusí byla vedena na půdě sněmovny při schvalování vládního návrhu vyslat české vojáky do výcvikové mise EU v Mali.¹³ Proti souhlasu hlasovala celá KSČM, část ČSSD a někteří poslanci nezařazení, blízcí straně LEV21 Jiřího Paroubka. Jako již tradičně, komunistická strana blokově hlasovala proti usnesením, která se týkala českých spojeneckých bezpečnostně-obranných závazků – např. proti přijetí informací o přeletech a průjezdech ozbrojených sil jiných států přes území ČR či o nasazení českých vojáků v zahraničí. Překvapivě nenastala žádná diskuse při schvalování protokolu o tzv. irské výjimce z *Lisabonské smlouvy* v polovině května. Zahraniční politika se na jednání sněmovny dostala ještě při květnové schůzi, kdy svou vizi zahraniční politiky představil na sněmovní půdě v rámci svého nástupního projevu prezident M. Zeman.

Ani interpelace na členy vlády neposkytly prostor pro diskusi o zahraniční politice. Mimo jiné i proto, že na většině interpelací nebyl přítomen předseda vlády Nečas, ani někteří jiní interpelovaní ministři, což je velice nešťastný rys vztahu exekutiva – legislativa. Zároveň ovšem poslanci příliš ve věci zahraniční politiky ani neinterpelovali, rozhodně ještě méně než v minulých letech. Jednou z robustnějších diskusí zaznamenala sněmovna při únorové schůzi, kdy byl opakovaně interpelován ministr zahraničních věcí kvůli intervenci v Mali. Několikrát se díky interpelacím objevilo na plenárním jednání téma polských potravin, kdy se poslanci ohrazovali proti způsobu, jakým ministr zemědělství jednal s polským partnerem (dodejme, že polské potraviny byly vděčným mediálním tématem a i objektem tlaku lobbistických skupin). Tento výčet skutečně pokrývá veškerou zahraničněpolitickou agendu dosluhující sněmovny, což

jen dokazuje tristní postavení této klíčové agendy – tváří v tvář výzvám, jež jsou zmiňovány v úvodu kapitoly – v dolní komoře parlamentu. Nová poslanecká sněmovna stihla v listopadu a prosinci jen potvrdit předsedy patřičných výborů (předsedou zahraničního výboru sněmovny se stal K. Schwarzenberg) a na prosincové schůzi pak kromě přijetí deklarace, uznávající zásluhy Nelsona Mandely, už jen schválení několika mezinárodních smluv.

Zahranění výbor PSP¹⁴

V roce 2012 byla hodnocena funkce zahraničního sněmovního výboru jako nedostačující, když se výbor v podstatě pouze soustředil na formální stvrzování smluv bez větší ambice se věnovat diskusi o zahraniční politice. V první polovině roku 2013, kdy se ještě scházel výbor později předčasně rozpuštěné sněmovny, se do velké míry opakovala situace z roku 2012. Určitým pozitivem bylo, že se jednání výboru pokaždé zúčastnil vysoký představitel MZV (1. náměstek J. Schneider) a že alespoň proběhla určitá meritorní diskuse na témata společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Rovněž pozitivně lze hodnotit, že na jednání zahraničního výboru na mimořádnou únorovou schůzi přišel ministr zahraničních věcí (v roce 2012 nebyl na výboru ani jednou), aby s poslanci diskutoval o tématu, které je tradičně velice zajímá, a sice o problematice uzavírání zastupitelských úřadů. Konkrétně šlo o změnu statutu velvyslanectví v Nikósii na úroveň *chargé d'affaires*, kterou poslanci vzali na vědomí (jednání bylo nevěřejné).¹⁵ Jinak ovšem výbor zaprvé pochopitelně trpěl vládní a později i sněmovní krizí (od června do prosince se výbor vůbec nesešel) a také nezájmem většiny poslanců o zahraniční politiku. Sněmovní výbor nové poslanecké sněmovny se poprvé sešel na počátku prosince (zvolil si svého předsedu). V prosinci se výbor sešel ještě třikrát, poprvé, aby proběhla vcelku důsledná diskuse o rozpočtové kapitole MZV, podruhé, aby se narychlo vyjádřil k ujednání rozpočtu (i tady proběhla důsledná diskuse za přítomnosti náměstka ministra). Poslední prosincové setkání bylo svoláno kvůli rapidně se horšící situaci na Ukrajině předsedou výboru, schůze se účastnil první 1. náměstek ministra. Proběhla poměrně rozsáhlá a polarizovaná debata, jež předznamenala zvýšený zájem o zahraniční politiku na počátku roku 2014. Je předčasně hodnotit, zda byl (je) tento trend trvalý.

Senát

Tak jako v předešlých letech je nutné vyzdvihnout skutečnost, že na senátním plénu jsou pravidelně probírány pozice české vlády na Evropskou radu a o těchto pozicích je hlasováno. Přispívá to většímu důrazu Senátu na klíčová evropská témata, která v roce 2013 na sněmovním plénu nebyla vůbec diskutována. I díky tomu, že vláda P. Nečase čelila v Senátu většinové opozici, byla jednání o vládních pozicích politicky rozdělená. Jinak se však Senát soustředil v oblasti zahraniční politiky na nekonfliktní schvalování smluv probíhající bez velkých rozprav. Určitou rozpravu na sebe navázalo přijetí usnesení k aktuální situaci na Ukrajině na konci listopadu. Pověstí schvalování mezinárodních smluv bylo také náplní práce senátního výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost, ani zde nedocházelo k větším meritorním diskusím.

Celkově lze roli Parlamentu ČR za rok 2013 zhodnotit tak, že činil pouze minimum nutného a jeho zájem o zahraniční politiku nadále zachoval uvadající trend. Od roku 2007, kdy tuto agendu sledujeme, je patrný úbytek politických osobností se silným zahraničněpolitickým názorem a zájmem o něm diskutovat. To se projevuje také ve snižující relevanci zahraničněpolitických výborů, která do roku 2010 alespoň částečně držela úroveň parlamentních diskusí. Mnoho z poslanců či senátorů, kteří měli zájem o zahraniční politiku a v parlamentu se angažovali, buď již nejsou politicky činní, nebo působí v Evropském parlamentu bez většího přesahu do českého politického života. Lze mít určité pochopení pro nezájem poslanců a senátorů o zahraniční politiku na plénu, není ale možné dlouhodobě ignorovat ani tolerovat mizející zaujetí těch politiků, kteří zasedají v parlamentních výborech k zahraničněpolitické agendě přímo určených. Jde o velmi nebezpečnou tendenci, jež částečně vysvětluje dva jevy, které negativně působily na českou zahraniční politiku v roce 2013 – její silnou exekutivizaci (tj. stále větší přesun výkonu i kontroly zahraniční politiky do rukou různých exekutivních institucí) a rostoucí ekonomizující pojetí zahraniční politiky, jež není v žádném případě schopno odpovídat na pestrou paletu zahraničněpolitických výzev, jímž Česká republika a Evropa čelí. K tomu na závěr ještě dodejme, že za těchto okolností si český parlament vůbec nepřipravuje podmínky pro využívání práva na aktivnější zasahování do unijního legislativního procesu, které mu od roku 2009 umožňuje *Lisabonská smlouva* a které bylo tolik ceněno při vyjednávání o této smlouvě.

PREZIDENT ČR

Václav Klaus ve zbývajících měsících ve svém úřadě nevybočil z rámce, který definoval jeho zahraničněpolitické působení ve všech předchozích letech. Potvrdil své letité geografické priority (navštívil Slovensko a přijal slovenského prezidenta, s nímž se vzájemně obdarovali státními vyznamenáními), setkal se s rakouským prezidentem v Alpách a uskutečnil návštěvu Německa, kde se setkal i s kancléřkou Angelou Merkelovou. Kromě toho se ještě zúčastnil setkání prezidentů ČR, SR a Polska, přijal tureckého prezidenta a vedl delegaci EU-CELAC v Santiagu de Chile. Při svých zahraničněpolitických vystoupeních rovněž obhajoval teze, které zde byly v minulosti mnohokrát probírány, s tím, že v několika vystoupeních tematizoval historickou česko-německou otázku, kdy se stavěl do role odcházejícího zastávce českých zájmů vůči sudetským Němcům.¹⁶ S tímto přístupem také částečně vstoupil do finišující volební kampaně, kdy se v lednu 2013 rozhodovalo mezi M. Zemanem, kterého prezident Klaus podpořil, a K. Schwarzenbergem.

Prezidentská kampaň, která předcházela historicky první přímé volbě českého prezidenta, byla doprovázena několika veřejnými diskusemi o zahraniční či unijní politice. Nebylo to nicméně téma, jež by prezidentskou kampaň jakkoli definovalo. Zahraničněpolitické téma se silněji projevilo právě až v závěru s otázkou vysídlení sudetských Němců a dekretů prezidenta republiky Edvarda Beneše, což je téma, o němž zevrubněji pojednává kapitola *Německo v české zahraniční politice*.

Vítězný kandidát Miloš Zeman ve své snaze oslovit voliče zahraniční politiku jako politické téma nepřeceňoval. V jeho „programových tezí“ nebylo zahraniční politice věnováno vůbec nic, z řešerše předvolebních diskusí, veřejně dostupných rozhovorů a prvních prohlášení a kroků v prezidentské funkci přesto bylo možné vysledovat několik rysů zahraničněpolitického smýšlení nastoupivšího prezidenta. Především je možné na základě zkušeností z roku 2013 tvrdit, že M. Zeman se aktivněji zapojoval do širšího spektra zahraničněpolitických otázek než V. Klaus. Rysem, který ale nejvíce odlišuje M. Zemana od svého předchůdce, je ochota omezit národní suverenitu výměnou za možnost „být v jádru“ multilaterálního dění. Česká republika se musí vzdát části své autonomie, aby získala větší vliv na dění v mezinárodních organizacích (EU a NATO), jež nás o tuto část autonomie připravují. Prezident Zeman tím navazuje na internacionalistické smýšlení sociální demokracie a přispívá k jeho federalistickému pojetí budoucnosti EU (společná evropská obrana, společná fiskální politika, včetně harmonizace daňových soustav, tedy body, vůči kterým se V. Klaus zcela zásadně vymezoval). Z období svého působení ve funkci premiéra (1998–2002) si Zeman přinesl jako hlavní úkol demokratických zemí nutnost bojovat proti mezinárodnímu terorismu, která jde ruku v ruce s odporem proti „evropskému appeasementu“. Tato teze se v průběhu roku 2013 transformovala až do podoby poměrně vyhroceného protiislámského smýšlení. Zároveň je nový český prezident velice silným zastáncem Státu Izrael. V roce 1998 se Zemanova vláda lvím dílem zasadila o resuscitaci české středoevropské politiky se zájmem o sousední země a ve své středoevropské politice pokračuje M. Zeman i jako prezident. V tom Zeman navázal i na svého předchůdce, stejně jako v ekonomizujícím pojetí zahraniční politiky a podpoře českého exportu, zejména na východních trzích (Čína, Rusko a středoaasijská oblast).

Takto pojatým názorovým prioritám vcelku jasně odpovídá i prezidentská diplomacie za rok 2013. V dubnu prezident přijal předsedu Evropské komise (při této příležitosti nechal vyvěsit vlajku EU na Hradě a podepsal tzv. euroval) a později v témže měsíci rovněž předsedu Evropské rady. Na první zahraniční návštěvu cestoval M. Zeman na Slovensko, potom vykonal státní návštěvu Rakouska (v Zemanově středoevropské politice hraje Rakousko významnou roli, více viz středoevropská kapitola této publikace) a pracovní návštěvy Polska, Německa a Chorvatska, účastnil se summitu prezidentů zemí střední Evropy a summitu prezidentů V4. Co se týká „východního“ vektoru prezidentské politiky, prezident Zeman přijal předsedkyni Rady Federálního shromáždění Ruské federace, převzal záštitu nad Čínským investičním fórem, účastnil se konference *Perspektivy rozvoje hospodářské spolupráce České republiky s Ruskou federací a členy BRICS*, přijal velvyslance Čínské lidové republiky a generálního tajemníka Sekretariátu spolupráce mezi Čínou a střední a východní Evropou. Ředitel zahraničního odboru prezidentské kanceláře Hynek Kmoníček se setkal s předsedou Centra pro výzkum a rozvoj státní rady Čínské lidové republiky. Tyto iniciativy byly mj. vytvářeny proto, aby byl nastartován dialog s Čínou na nejvyšší úrovni, včetně možné cesty prezidenta Zemana do Číny v některém z dalších roků. Dále prezident Zeman přijal na společném obědě velvyslance USA a Izraele, zahájil Dny Izraele a v říjnu podnikl státní návštěvu Izraele. Kromě toho také přijal Aun Schan Su

Ťij a Natalii Gorbaněvskou. Je tedy patrné, že zahraničněpolitické aktivity prezidenta vcelku věrně kopírují deklarované politické priority.

Kámen úrazu ovšem spočívá ve způsobu, jakým se prezident Zeman v roce 2013 pustil do vnitřní dimenze tvorby zahraniční politiky. Při předvolební diskusi, pořádané v listopadu 2012 Asociací pro mezinárodní otázky, kandidát M. Zeman řekl, že prezident by neměl „poškozovat pověst ČR tím, že se dostává do konfliktu s vládou či parlamentem. Svě odlišné názory by měl tlumočit, a díky svým argumentům by měl umět přesvědčit partnery.“ Velice záhy po svém nástupu do úřadu však rozpoutal nebyvale ostrý spor o jmenování velvyslanců, který zablokoval výměnu na těchto důležitých postech na více než čtvrt roku – k tomu dodejme, že s výměnou velvyslanců se již čekalo delší dobu na odchod prezidenta Klause. Prezident Zeman odmítl jmenovat několik velvyslanců, navržených vládou (někteří z nich, jako např. designovaný velvyslanec ve Švýcarsku, již měli za sebou slyšení v zahraničním výboru sněmovny i uznání z hostitelské strany). Dostal se tak za hranu českých ústavních zvyklostí. Jedním z důvodů sporu byla snaha prosadit na dva významné velvyslanecké posty své nominanty – Vladimíra Remka (Rusko) a Livii Klausovou (Slovensko). Oba prezidentští kandidáti jej podpořili v prezidentské kampani. Politické nominace velvyslanců jsou v českém prostředí pravidlem. Není však pravidlem, aby spory o jejich jména byly tak obrovsky vyhocené. Jedním vysvětlením je osobní spor mezi nevybíravým prezidentem a neústupným ministrem zahraničních věcí. Musíme však hledat i podstatu obsahového a věcného sporu. O významu českého velvyslance v Moskvě není žádných pochyb. V případě slovenského velvyslanectví se nicméně v mediálních diskusích objevovaly názory, že na jeho osobě v případě česko-slovenské relace až příliš nezáleží. Opak je ovšem pravdou, vzhledem ke strategickému postavení Slovenska v surovinových dodávkách, vzhledem ke spolupráci v oblasti jaderné energetiky či vzhledem k vlastnickým přesunům ve slovenském plynárenství, v nichž české subjekty hrají významnou roli, spolu s asertivním zájmem Ruska o všechny tyto oblasti (více viz část věnující se středoevropskému rozměru české zahraniční politiky), jde o jeden z neuralgických bodů české ekonomické i zahraniční politiky. „Velvyslanecká krize“ byla vyřešena v souladu se zájmy prezidenta Zemana po nástupu jím protežovaná vlády J. Rusnoka. Celý spor a způsob jeho vyřešení je varující ze třech důvodů. Zaprvé, i s vědomím ohýbání ústavních zvyklostí prezidentem Klausem je patrné, že respekt k ústavním zvyklostem se za dvacet let samostatné České republiky nezlepšuje, naopak zhoršuje. Zadruhé, přímá volba prezidenta, s níž česká ústava původně nepočítala, významně vychýlila ústavní rovnováhu mezi jednotlivými ústavními činiteli. Za podmínek, kdy parlament je politicky slabý, jde o nebezpečný jev, který, jak jsme viděli, má přesah i do zahraniční politiky. Zatřetí, zahraniční politika se (pokolikáté již) stala rukojmím vnitropolitických sporů a ambicí. Výsledkem je, že spor o velvyslance byl veřejně i mediálně nejsledovanější „zahraničněpolitickou“ agendou roku 2013, tváří in tvář všem výzvám, jež jsou naznačeny na počátku kapitoly.

ZÁVĚR

Před vlastním závěrem je nutné předeslat, že závěrečné hodnocení se týká politického zázemí zahraniční politiky, nikoli vlastní diplomacie a výkonu zahraniční politiky v dílčích oblastech, které jsou předmětem analýzy jednotlivých kapitol. Z hlediska *politického zázemí* poskytl rok 2013 skličující obrázek. Propad politického zájmu o zahraniční politiku, který sledujeme přinejmenším od roku 2009, se nezastavil, spíše naopak. V roce 2013 nebyla vedena žádná meritorní politická debata o zahraničně-politických tématech, přitom počet mezinárodněpolitických výzev vyžadujících politicky obhájenou pozici jednoznačně narůstal. Jediná diskuse, která skutečně zasáhla politickou, veřejnou a mediální sféru, se odvíjela od vyhoceného sporu mezi vládou a prezidentem, jenž svým extenzivním výkladem ústavy zasáhl do procesu tvorby zahraniční politiky a zablokoval na několik měsíců důležitou rotaci na velvyslaneckých postech. Je to bohužel již typický obrázek české politiky, která se s pokračujícím odlivem osobností, aktivně se zabývajících zahraniční politikou, propadá do stále nebezpečnější sebezahleděnosti.

Rok 2013, stejně jako volební kampaň před podzimními předčasnými parlamentními volbami, ukázal, že úbytek politického zájmu o zahraniční politiku není přechodným jevem, ale strukturálním rysem české politiky. Nejde přitom jen o povzdech autora, jenž se zahraniční politikou přednostně zabývá, jde o rys do budoucna skutečně nebezpečný, a to přinejmenším ze dvou důvodů. Zaprvé, vyjdeme-li z předpokladu, že politická veřejnost ztrácí schopnost či snahu rozumět zahraničněpolitickým otázkám, dostává „exekutivizace“ politiky riskantní podobu. Při politické volatilitě a omezené parlamentní kontrole výkonu zahraniční politiky se může do budoucna stát, že omezený okruh vysoko postavených výkonných činitelů bude dělat zahraniční politiku nerespektující mantinely dané českou politickou reprezentací. Zároveň však politická veřejnost nebude schopna tomuto typu jednání čelit, neboť k tomu nebude disponovat dostatečnou expertní kapacitou. Zadruhé, další nebezpečí spočívá v tom, že politická reprezentace si ve stále menší míře uvědomuje, co je v sázce, tedy co je spjaté s výkonem zahraniční a bezpečnostní politiky. Tento trend může do budoucna znamenat, že krátkodobé politické, ekonomické či jakékoli dílčí cíle mohou převážit nad hledáním a naplňováním strategických dlouhodobých zájmů České republiky. Ve své polistopadové historii česká diplomacie zatím ve všech případech učinila to, co bylo nutné učinit v zájmu evropské integrace a kolektivní bezpečnosti. V mnoha případech byla tato rozhodnutí učiněna po kratším či delším váhání. Nicméně logika spolenectví vždy nakonec převážila. V mnoha případech přitom loajalita vůči „logice spolenectví“ stála mnoho vnitropolitického kapitálu (letecké útoky na Jugoslávii pro ČSSD či podpora *Lisabonské smlouvy* pro předsedu ODS Mirka Topolánka). Za okolností, kdy krátkodobé zisky mohou převážit nad dlouhodobým uvažováním, bychom mohli v blízké budoucnosti být svědky situací, kdy logika spolenectví přestane být respektovaným rámcem české zahraniční politiky a navíc nebude existovat politická síla, jež by působila jako nutný korektiv.

V roce 2013 si Česká republika připomněla 20 let samostatné existence. Namísto, aby s narůstajícím věkem sílila vyspělost politického systému, politická zodpovědnost

a respekt k pravidlům, jubilejní rok ukázal pravý opak. Všechny negativní jevy české politiky se naplno promítly i do zázemí politiky zahraniční. Tváří v tvář stále turbulentnějšímu mezinárodnímu vývoji je to závěr velice nepovzbudivý.

Poznámky

- ¹ Vláda ČR: Tisková konference po jednání vlády, 13. 3. 2013. On-line: www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-jednani-vlady--13--brezna-2013--104287/.
- ² Usnesení Vlády ČR, 23. 1. 2013. On-line: [kormoran.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/69B1D8C48A3F24CFC1257B71002D9396/\\$FILE/51%20uv130123.0051.pdf](http://kormoran.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/69B1D8C48A3F24CFC1257B71002D9396/$FILE/51%20uv130123.0051.pdf).
- ³ Usnesení Vlády ČR, 6. 2. 2013. On-line: [kormoran.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/DC4C5400CE3F7A73C1257B12002F1635/\\$FILE/90%20uv130206.0090.pdf](http://kormoran.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/DC4C5400CE3F7A73C1257B12002F1635/$FILE/90%20uv130206.0090.pdf).
- ⁴ Vláda ČR: Tiskový brífink po zasedání Evropské rady, 8. 2. 2013. On-line: www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskovy-brifink-premiera-petra-necase-po-jednani-evropske-rady--8--unora-2013-103423/.
- ⁵ Vláda ČR: Tisková konference po jednání vlády, 15. 5. 2013. On-line: www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-jednani-vlady--15--kvetna-2013--106857/.
- ⁶ Vláda ČR: Programové prohlášení vlády Jiřího Rusnoka. On-line: www.vlada.cz/assets/media-centrum/tema/Programove-prohlaseni-vlady-20130802.pdf.
- ⁷ Vláda ČR: Tisková konference, 2. 8. 2013. On-line: www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-mimoradnem-jednani-vlady--2--srpna-2013--109351/.
- ⁸ Vláda ČR: Tisková konference, 9. 8. 2013. On-line: www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-jednani-vlady--9--srpna-2013--109551/.
- ⁹ *Zeman podpořil vyslání vojáků na Golanské výšiny*. Aktualne.cz, 27. 8. 2013. On-line: zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/zeman-podporil-vyslani-vojaku-na-golanske-vysiny/r~f7b1b9680f2211e380cf002590604f2e/.
- ¹⁰ Pokud není uvedeno jinak, jsou data použita z bulletinu *Zahraniční politika České republiky*. On-line: www.mzv.cz/bulletinZP.
- ¹¹ Vláda ČR: Tisková konference po setkání předsedy vlády Petra Nečase s předsedou Evropské komise José Manuelem Barrosem, 3. 4. 2013. On-line: www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-setkani-predsedy-vlady-petra-necase-s-predsedom-evropske-komise-jose-manuelem-barrosem--3--dubna-2013-104851/.
- ¹² Vláda ČR: Tisková konference, 25. 4. 2013. On-line: www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-jednani-premiera-petra-necase-s-predsedom-evropske-rady-hermanem-van-rompuyem--25--dubna-2013-105929/.
- ¹³ Poslanecká sněmovna: Stenografický záznam z jednání sněmovny, 19. 2. 2013. On-line: www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/051schuz/s051278.htm.
- ¹⁴ Všechna data jsou použita ze stránek Poslanecké sněmovny PČR: www.psp.cz.
- ¹⁵ Poslanecká sněmovna: Zápis z jednání Zahraničního výboru PS PČR, 7. 2. 2013. On-line: www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=146705.
- ¹⁶ MZV ČR: Viz rozhovory a projevy prezidenta Klause zachycené v publikaci *Dokumenty zahraniční politiky* (leden–březen 2013). On-line: www.mzv.cz/public/36/7d/cf/983325_912601_dokumenty1_3_2013_final.pdf.